

Ár 2012, föstudaginn 22. júní er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir

Fyrir er tekið **mál nr. 43/2012**:

**M og
N
gegn
F**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M og N, hér eftir nefnd sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 8. mars 2012, með kvörtun lögmanns sóknaraðila, dagsettri 28. febrúar 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 14. mars 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust 24. apríl 2012. Var bréfið sent lögmanni sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 25. apríl 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust frá lögmanni sóknaraðila þann 10. maí 2012.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 15. og 22. júní 2012.

II.

Málsatvik.

Sóknaraðilar voru um árabíl viðskiptavinir FF og sá bankinn m.a. um eignastýringu fyrir þeirra hönd allt frá árinu 1998.

Þann 3. apríl 2004 var fasteignalán nr. X, að jafnvirði kr. 9.450.000 í USD 30%, CHF 20%, EUR 40% og JPY 10%, gefið út af sóknaraðilum til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF samkvæmt skuldabréfinu. Fasteignin að A, var sett að veði á 3. veðrétti til tryggingar skuldinni.

Þann 8. desember 2004 var fasteignalán nr. Y, að jafnvirði kr. 3.400.000 í USD 30%, CHF 20%, EUR 40% og JPY 10% gefið út af sóknaraðilum til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF samkvæmt skuldabréfinu. Fasteignin að B, var sett að veði á 1. veðrétti til tryggingar skuldinni.

Þann 7. október 2008 sendu sóknaraðilar C, yfirmanni eignastýringar FF bréf þar sem fjallað var um eignastýringu þeirra hjá bankanum. Þar kom fram að þau töldu sig hafa orðið fyrir tjóni og þjónusta sem hefði verið greidd að fullu hefði ekki verið forsvaranleg, auk þess sem lánið væri „rokið upp úr öllu valdi miðað við

gengissveiflur og atburði alla frá því í byrjun árs 2008“. Bentu þau á að ríflega 10 milljón króna eign hefði verið rýrð frá október 2007 niður í rúmar 5 milljónir króna þann 18. ágúst 2010.

Þann 1. september 2009 sendu sóknaraðilar F bréf sem varðaði lögmæti og forsendur lánasamninga, nr. X og Y. Fóru sóknaraðilar fram á að lánsamningar yrðu felldir niður að öllu leyti eða hluta eða þeim yrði breytt til samræmis við íslensk lög, enda stæðust þeir hvorki skráðar né óskráðar lagareglur. Væri um gengistryggð lán að ræða. Var þess krafist að fallið yrði alfarið frá hinum ólögmætu ákvæðum um erlent myntviðmið sem verðtryggingu. Væri um lán tryggð með vísitölu neysluverðs, var þess krafist að ekki yrði miðað við hærri verðbreytingu frá lántökudegi en gert hafi verið ráð fyrir í skriflegri og undirritaðri greiðsluáætlun sem gerð hafi verið samfara lánveitingunni.

Þann 15. október 2009 sendu sóknaraðilar F bréf sem varðaði ítrekaðar tilraunir til þess að fá svar við fyrirspurn, síðast dags. 7/10 sl. (þar virðist átt við 7. október 2008) og ekki hefði borist svar við. Kröfðust sóknaraðilar að fá skýringar á því af hverju ráðgjöf sú sem þau hefðu fengið varðandi fjárfestingar hefði verið með þeim hætti sem raun hafi orðið, en eignir þeirra hafi verið rýrðar langt umfram það sem eðlilegt gæti talist. Þá kröfðust þau þess að fá endurgreidda þá þóknun sem greidd hafi verið fyrir „meinta faglega ráðgjöf“, en hún hafi ekki verið í samræmi við það sem vænta hafi mátt af samskiptum við starfsmann í eignastýringu.

Þann 23. júlí 2010 svaraði varnaraðili áðurnefndu bréfi sóknaraðila, dags. 15. október 2009. Þar kom fram að varnaraðili taldi að sú ráðgjöf sem sóknaraðilum hefði verið veitt í góðri trú og ekki var því fallist á að ráðgjöfinni hefði verið ábótavant. Enn fremur var því hafnað að starfsmaður bankans hefði ekkert gert til að afstýra fjárhagslegu tjóni. Varðandi erlenda lánið hafi sóknaraðilum verið ráðlagt að fjárfesta í gjaldeyri sem myndi tryggja afborganir af láninu í tiltekinn tíma til að draga úr tjóni vegna gjaldeyrissveiflna. Þá hafnaði varnaraðili kröfu um endurgreiðslu ráðgjafarþóknunar.

Þann 3. febrúar 2011 var gerður endurútreikningur á láni nr. X sem sóknaraðilum var sendur 7. febrúar 2011. Þar kom fram að nýr höfuðstóll væri kr. 9.768.980 og lækkaði um kr. 1.908.614.

Þann 3. febrúar 2011 var einnig gerður endurútreikningur á láni nr. Y sem sóknaraðilum var sendur 7. febrúar 2011. Þar kom fram að nýr höfuðstóll væri kr. 4.726.704 og hefði lækkað um kr. 926.958.

Þann 6. apríl 2011 fór lögmaður sóknaraðila þess á leit við varnaraðila að bankinn bætti sóknaraðilum það tjón sem þau hefðu sannanlega orðið fyrir, með vísan til þess að þau hafi verið blekkt í kaup á hlutabréfum í FF á þeirri forsendu að um erlend bréf væri að ræða.

Þann 9. maí 2011 svaraði varnaraðili bréfi sóknaraðila, dags. 14. apríl, þar sem gerðar voru athugasemdir við endurútreikning bankans á lánum nr. X og Y. Með vísan til laga nr. 38/2001 hafnaði varnaraðili því að í endurútreikningunum fælist ólögmæt auðgun af hálfu bankans. Einnig kom fram að seðilgjöld væru innheimt með heimild í skuldaskjölum samkvæmt gjaldskrá bankans á hverjum tíma.

Þann 10. maí 2011 svaraði varnaraðili bréfi sóknaraðila frá 6. apríl 2011. Var sóknaraðilum bent á að atvik þau sem lýst hefði verið í bréfinu hefðu átt sér stað á starfstíma FF. Kröfunum væri því ekki réttilega beint að varnaraðila.

Þann 20. desember 2011 sendi lögmaður sóknaraðila bréf til varnaraðila. Þar kom fram að í ljósi þess að sóknaraðilar gætu ekki fallist á þann útreikning sem lagður hefði verið til grundvallar eftir dómaframkvæmd Hæstaréttar í svokölluðum

gengislánadómum svo og þeim lagabreytingum og tilmælum sem stafað hefðu frá Alþingi væri það skilningur sóknaraðila að enn væri til staðar óvissa um endanleg skipti lántakenda og lánveitanda. Fóru sóknaraðilar fram á að varnaraðili féllist á þá leið að sóknaraðilar greiddu af umræddum lánum kr. 5000 pr. / 1.000.000 miðað við upphaflegan höfuðstól. Varnaraðili hafnaði beiðni sóknaraðila þann 13. janúar 2012 og vísaði til þess að ekki væri um óvissu að ræða hvað þessi lán varðaði.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 28. febrúar 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar hafa í kvörtun sinni sett fram tvær kröfur. Annars vegar segir þar að sóknaraðilar vilji skýringar á endurútreikningi og hins vegar er þess krafist að lán verði endurreiknað á þeim grundvelli að tekið verði tillit til þess að greiddur hafi verið upp dollarahluti láns. Í fylgibréfi með greinargerð kemur auk þess fram að ýmislegt í viðskiptum sóknaraðila hafi farið miður og óski þau álits nefndarinnar á þeim viðskiptum og afgreiðslu varnaraðila á þeim.

Sóknaraðilar kveðast hafa verið í viðskiptum við FF í yfir 10 ár, m.a. í fjárfestingum. Hafi viðskipti þessi numið talsverðum fjárhæðum á mælikvarða sóknaraðila. Vísa sóknaraðilar til þess að sitthvað athugavert hafi verið varðandi skipti þeirra við bankann í aðdraganda bankahruns, frá haustmánuðum 2007 fram á haustmánuði 2008. Hafi þau orðið fyrir talsverðu tjóni sem rekja megi til mistaka eða handvammur í eignastýringu og ráðleggingum starfsmanna bankans.

Vísa sóknaraðilar til þess að þau hafi greitt fyrir eignastýringu hjá varnaraðila frá árinu 1998. Benda sóknaraðilar á að þau hafi kvartað áður við FF og fengið þau svör að eignastýring hefði verið í samræmi við fyrirmæli þeirra og að þau hefðu óskað eftir breytingu á fjárfestingarleið og því orðið að bera þá áhættu sem þeim hafi verið kynnt. Kveða sóknaraðilar svo ekki hafa verið. Starfsmaður FF hafi talið þau á að breyta fjárfestingarleið yfir í kaup á bréfum í FF. Þá hafi hann sagt meginstarfsemi bankans erlenda og því væri það sama og kaup á erlendum hlutabréfum að kaupa hlut í bankanum.

Benda sóknaraðilar á að sérstaklega hafi verið minnst á við starfsmann FF að hann skyldi grípa til viðeigandi ráðstafana í fjárfestingum sóknaraðila ef gengisþróun yrði með þeim hætti að óhagstætt yrði að vera með erlend lán áhvílandi á fasteign sóknaraðila. Síðar, að áeggjan sóknaraðila, hafi komið til tals að greiða niður erlendu lánin með fjárfestingum sóknaraðila í eignastýringu. Starfsmaður FF hafi talið sóknaraðilum trú um að það væri óhagstætt og að heppilegra væri að liggja með fjármuni í ávöxtun í bankanum heldur en að greiða niður erlendu lánin.

Sóknaraðilar vísa til þess að fjárfestingar hafi í raun ekki verið taldar bundnar mikilli áhættu, til þessa með banka sem bakhjarl, enda keypt þjónusta og ráðleggingar í hvívetna. Þess heldur þegar sjáanlega sé um að ræða dreifingu fjárfestingar með þeim hætti að leggja hluta í fasteign, hluta í kaup á erlendum bréfum til mótvægis við erlend lán, svo og einhvern hluta í innlend bréf, bæði skuldabréf og hlutabréf. Vísa sóknaraðilar til þess að til grundvallar þeirri þjónustu sem bankinn hafi selt hafi alltaf verið sú staðreynd að sóknaraðilar væru fædd 1941 og 1940, annað hjartveikt og því í öllu falli stutt eftir af starfsaldri þeirra.

Kveðast sóknaraðilar hafa orðið uggandi um stöðu sína þegar gengið hafi farið að verða óhagstætt fyrir lántaka með gengistryggð lán. Það hafi verið á fyrrihluta árs

2007 en sóknaraðilar hafi þá greitt upp þann hluta láns nr. X sem hafi verið tryggður með tengingu við USD, alls kr. 2.694.568. Eitt af þeim álitæfnum sem sóknaraðilar óska álits á sé hvernig þeirri greiðslu hafi verið ráðstafað. Starfsmaður FF hafi séð um uppgreiðsluna og skyldi henni varið til greiðslu höfuðstóls. Benda sóknaraðilar á að miðað við yfirlit sem fylgi endurreiknun lánsins, dags. 7. febrúar 2011, sé að sjá sem uppgreiðsla höfuðstóls sé sett sem stór afborgun þannig að stór hluti greiðslunnar hafi farið í að greiða áfallna vexti. Slíkt sé í engu tilliti verjandi og raunar í andstöðu við dómafrankvæmd.

Vísa sóknaraðilar til þess að sjáanlega hafi eignastýring FF valdið þeim fjárhagslegu tjóni. Eignin hafi verið rýrð og auk þess hafi lánin hækkað í takt við það sem gerst hafi með sambærileg lán. Það hafi í raun verið á vormánuðum 2008 sem staðan hafi verið orðin það slæm að sóknaraðilar hafi ítrekað gert athugasemdir við hvernig staðið væri að málum. Strax í upphafi árs 2007 hafi tjón þeirra verið orðið fyrrsjáanlegt, en sjálf hafi þau gripið til þess ráðs að selja hluta af eignasafni og greiða upp hluta af erlendum lánnum. Það hafi í raun verið þvert á það sem starfsmaður FF hafi ráðlagt. Vísa sóknaraðilar til þess að það sé óásættanlegt að eignir sóknaraðila hafi brunnið upp, auk þess sem skuldin hafi stökktbreyst að sama skapi. Þá hafi eignum verið varið í fjárfestingar sem hafi lotið stjórn eignastýringar bankans, en þjónustan hafi verið keypt en ekki aufúsa. Þá sé sýnilegt að sóknaraðilar hafi verið afvegaleidd og tjón þeirra því meira en ella.

Benda sóknaraðilar á að erlend lán þeirra hafi hækkað þannig að þrátt fyrir að þau hafi þegar greitt af þeim, annars vegar 10.530.507 af láni nr. X þann 7. febrúar 2011 en upphaflegur höfuðstóll hafi verið kr. 9.450.000 en uppreiknaður höfuðstóll standi í 9.768.980 og hins vegar af láni nr. Y kr. 2.560.953 en upphaflegur höfuðstóll hafi verið kr. 3.400.000 en höfuðstóll skv. endurreikningi teljist vera kr. 4.726.704. Því megi sjá að sóknaraðilar hafi þegar greitt meira fyrir lánin en það sem nemi upphaflegum höfuðstól þeirra, en eftir standi ríflega jafnvirði höfuðstóls beggja lána, þrátt fyrir innborgun upp á kr. 2.700.000 í maí 2007. Benda sóknaraðilar á að þetta geti ekki staðist í ljósi nýfallinna dóma.

Sóknaraðilar vísa til þess að lágmarkskrafa þeirra sé sú að þau fái endurgreitt með vöxtum það sem þau hafi greitt vegna eignastýringar, en þau hafi klárlega verið blekktt eða í besta falli afvegaleidd.

Vísa sóknaraðilar til þess að einörð stefna ríki hjá varnaraðila um að hámarka endurheimtur allra útlána og krafna, hvernig sem þau séu til komin eða hvað liggja að baki þeim. Í máli sóknaraðila sé auðsjáanlega verið að innheimta umfram þau tilmæli sem Fjármálaeftirlitið og Seðlabanki Íslands hafi gefið út vegna gengistryggðra lána auk þess sem farið hafi verið frjálsglega með túlkun Hæstaréttar á þeim dómum sem til grundvallar liggja.

Þá vísa sóknaraðilar til þess að annað umkvörtunarefni sé það að þrátt fyrir að þau hefðu ítrekað óskað eftir því að kaup í eignastýringu svo og vegna gjaldeyrslána væru ekki alltaf innheimt með seðlum, heldur skyldi alltaf skuldfæra beint af reikningi þeirra. Þessi innheimta hafi numið skv. yfirliti í byrjun mars 2012 réttum kr. 60.000, þrátt fyrir beiðni sóknaraðila um að fella slíkt niður og raunar vilyrði fyrir því að þetta yrði innheimt án seðilgjalda.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfu sóknaraðila verði vísað frá. Til vara krefst varnaraðili þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Til stuðnings aðalkröfu sinni vísar varnaraðili til b- og e-liða 6. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Bendir varnaraðili á að hann hafi ítrekað sent sóknaraðilum skýringar á endurútreikningi lánsins og útskýrt að tillit hafi verið tekið til þess að greitt hafi verið inn á lánið í maí 2007. Það sé því alveg óljóst hvað sé verið að fara fram á og hver krafa sóknaraðila sé nákvæmlega.

Varnaraðili bendir einnig á að skilyrði fyrir meðferð nefndarinnar sé að kröfu viðskiptamanns hafi verið hafnað eða ekki hafi tekist að leysa málið með sátt, sbr. 5. gr. samþykktanna. Sóknaraðilar hafi vissulega ítrekað óskað eftir skýringu á endurútreikningi en bankinn hafi jafn oft reynt að útskýra það fyrir sóknaraðila. Þrátt fyrir að þær skýringar hafi virst bera lítinn árangur falli ábyrgð á því ekki á bankann. Vísar varnaraðili til þess að ef ágreiningurinn snúi að því að vextir lánsins hafi ekki verið endurútreiknaðir í ljósi Hæstaréttardóms í máli nr. 600/2011 þá séu þau mál í heild sinni til skoðunar hjá bankanum og verði ekki leyst úr fyrir úrskurðarnefndinni. Auk þess sem kvörtun sóknaraðila sé dagsett 14 dögum eftir að Hæstaréttardómurinn féll og synjun bankans á kröfu sóknaraðila um endurútreikning ekki tengt því.

Til stuðnings varakröfu sinni vísar varnaraðili til þess að sú háttsemi sem lýst sé í greinargerð sóknaraðila verði að mati varnaraðila, ekki talin skaðabótaskyld, hvorki af hálfu bankans né starfsmanna hans. Þá beri varnaraðili ekki ábyrgð á tjóni sem sóknaraðili telji sig hafa orðið fyrir í viðskiptum sínum við FF. Þann 21. október 2008 hafi Fjármálaeftirlitið tekið ákvörðun um ráðstöfun eigna og skulda FF banka til F (nú varnaraðila). Ábyrgð á eignastýringu og ráðgjöf hafi ekki flust með ákvörðun Fjármálaeftirlitsins. Ljóst sé af dómaframkvæmd að skaðabótakröfur sem hugsanlega hafi verið stofnað til hjá FF hafi ekki flust yfir til varnaraðila. Varnaraðili hafnar öllum kröfum sem snúa að mögulegu tjóni sem sóknaraðilar telji sig hafa orðið fyrir vegna mistaka eða handvammur í eignastýringu hjá FF.

Bendir varnaraðili á að kröfu sóknaraðila um útskýringu á endurútreikningi hafi m.a. verið svarað með bréfi sem sent hafi verið sóknaraðilum 9. maí 2011. Vísar varnaraðili til þess að þegar innborgun hafi verið greidd inn á lán nr. X í maí 2007 hafi sá hluti lánsins sem hafi verið í USD verið greiddur upp en í kjölfar þess að lög nr. 151/2010 hafi tekið gildi hafi erlend lán hjá varnaraðila, sem lögin hafi tekið til verið umreiknuð í íslenskar krónur. Lánin hafi verið endurreiknuð á grundvelli ákvæðis til bráðabirgða X í lögum nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, sbr. 1. gr. og a-lið 2. gr. laga nr. 151/2010. Það þýði að greiðslan frá sóknaraðila komi sem innborgun á höfuðstólinn, í íslenskum krónum, samkvæmt endurútreikningnum. Í samræmi við lögin séu því bæði höfuðstóll lánsins og innborgunin endurreiknuð eins og um íslenskar krónur hafi verið að ræða.

Varnaraðili bendir á að kvörtun sóknaraðila varðandi seðilgjöld vegna afborgana lána hafi einnig þegar verið svarað og vísar þar til þess að lánin séu innheimt með heimild í skuldaskjölum, skv. gjaldskrá bankans á hverjum tíma. Kröfu um endurgreiðslu vegna þess sé þar af leiðandi hafnað.

V.

Niðurstaða.

Áður er lýst kröfugerð sóknaraðila. Kröfu sóknaraðila um skýringar á endurútreikningi verður vísað frá, enda uppfyllir hún ekki það skilyrði að hún verði metin til fjár, sbr. b-lið 6. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við

fjármálafyrirtæki. Á hinn bóginn kallar meðferð málsins á skýringar á endurútreikningi þessum, svo sem síðar er rakið.

Ósk sóknaraðila í fylgibréfi með kvörtun, um álit nefndarinnar á ýmsu í viðskiptum þeirra sem miður hafi farið og afgreiðslu varnaraðila á þeim, er mjög óljós og verður ekki metin til fjár. Verður hún skilin svo að óskað sé álits nefndarinnar eftir því sem umfjöllunin um sakarefnið gefur tilefni til.

Í málatilbúnaði sóknaraðila er fjallað um ýmis viðskipti þeirra við FF, sem kröfugerð þessi gefur ekki tilefni til að fjalla um. Þó skal á það bent að varnaraðili ber ekki ábyrgð á kröfum vegna mistaka starfsmanna FF, enda þótt hann hafi fengið kröfur FF framseldar, sbr. ákvörðun Fjármálaeftirlitsins um ráðstöfun eigna og skulda FF til F, dags. 21. október 2008.

Að þessu athuguðu verður hér fjallað um þá kröfu sóknaraðila að lán verði endurreiknað á þeim grundvelli að tekið verði tillit til þess að greiddur hafi verið upp dollarahluti láns. Verður að telja að hér sé um að ræða lán nr. X, enda kveðast sóknaraðilar hafa greitt upp USD hluta þess láns fyrrihluta árs 2007. Sóknaraðilar byggja á því að með réttu hefði öll sú greiðsla átt að ganga til uppgreiðslu þess hluta lánsins (30%) sem tryggður var með gengisviðmiðun við USD og telja að sú nálgun væri þeim hagfelldari. Ekki sé rétt sú aðferð að ráðstafa stórum hluta greiðslunnar upp í áfallna vexti.

Hér verður að gera þá athugasemd að fyrir liggur sú niðurstaða að umrædd gengistrygging lánsins hafi verið ólögmat. Að fenginni þeirri niðurstöðu hefur lánið og afborganir þess verið reiknað upp á nýtt miðað við ákveðnar forsendur og er þá allur útreikningur í íslenskum krónum. Öllum greiðslum sem inntar hafa verið af hendi er svo í endurútreikningnum ráðstafað upp í þessar nýju reiknuðu afborganir og reiknast vextir á hverja greiðslu frá greiðsludegi til endurreikningsdags. Ekki fæst séð hvernig ætti að líta á greiðslur með öðrum hætti, en áréttað skal að vextir leggjast ofan á hverja greiðslu, en ekki er um það að ræða að vextir séu dregnir frá greiðslum.

Varnaraðili endurreiknaði lán nr. X og Y og birti sóknaraðilum í bréfi dagsettu 7. febrúar 2011. Kveðst varnaraðili hafa framkvæmt endurútreikninginn í samræmi við 18. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Sóknaraðilar hafa ekki fært fram frekari rök fyrir því að útreikningurinn sé byggður á röngum forsendum eða framkvæmdur með röngum aðferðum. Virðist endurútreikningurinn í samræmi við lög nr. 38/2001.

Verður því ekki hjá því komist að hafna kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M og N, um skýringar á endurútreikningi lánanna X og Y, er vísað frá.

Kröfu sóknaraðila um endurútreikning á grundvelli þess að tekið verði tillit til þess að greiddur hafi verið upp dollarahluti láns nr. X, er hafnað.

Reykjavík, 22. júní 2012.

Haukur Guðmundsson

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Geir Arnar Marellsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir